

Nederland als industriële samenleving - par. 1-3

Industrialisatie van Nederland

- 1 Kwam laat op gang (vanaf 1860/1870)** →
 - * ondernemers nemen geen risico
 - * afscheiding van België (1830) = verlies van industriegebieden
 - * zuinigheid
- 2 Eerste verbetert de infrastructuur**
 - vanaf 1839 spoorwegen - stoomtrein
 - vanaf 1825 kanalen - strekschuit en stoomboot
 - vanaf 1850 betere wegen - auto
- 3 Dan komt de stoommachine en de mechanisatie** →
 - leiden to massaproductie
 - mechanisatie ook in de landbouw
- 4 Nieuwe uitvindingen maken de samenleving moderner**
 - electriciteit
 - telefoon
 - auto
 - riolering
 - waterleiding
 - vliegtuigen

Werk en arbeidsomstandigheden

- Door de komst van fabrieken veranderen de arbeidsomstandigheden en productiemethoden
 - vaste werktijden
 - hoger werktempo
 - lawaai
 - gevaarlijk werk door machines
 - * arbeider maakt niet langer het hele product maar slechts een deel >>> eentonig werk
 - * daardoor geen opleiding nodig
 - het gaat om veel produceren in een korte tijd, voor weinig geld.
- Door de industrialisatie gaan veel mensen van platteland naar stad = migratie
gevolg: grotere steden
- Door de lage lonen moeten vrouwen en kinderen ook meewerken
- Arbeiders kunnen gemakkelijk ontslagen worden; arbeiders hebben weinig rechten
- Arbeidstijdenwet van 1889**: vrouwen en kinderen mogen nog maar maximaal 11 uur per dagen werken
- Er zijn geen sociale voorzieningen voor arbeiders (loon bij ziekte; ww)
- Eerste belangrijke verbetering is het **Kinderwetje van Van Houten** (1874)
 - * Kinderen beneden 12 jaar mogen niet in een fabriek werken
 - * Kinderen beneden 12 jaar mogen nog wel huishoudelijk werk doen en veldwerk bij boeren

Vakbonden

- 1 Om de arbeidsomstandigheden te verbeteren richten de arbeiders vakbonden op
Omdat de samenleving bestaat uit 4 groepen (katholieken, protestanten, socialisten en liberalen) komen er verschillende soorten vakbonden
Eerste vakbond = ANWV (Algemeen Nederlandsch Werklieden Verbond - 1871))
De socialisten richten het NVV op (Nationaal Verbond van Vakverenigingen - 1906)
De protestanten richten het CNV op (Christelijk Nationaal Vakverbond - 1909)
De katholieken richten het NKV op (Nederlands Katholiek Vakverbond - 1906)
De liberalen (rijken en fabriekseigenaren) richten werkgevers-organisaties op.

- 2 Vakbonden overleggen met de werkgevers en organiseren protestacties en (soms) stakingen

- 3 Ook voor andere zaken dan arbeidsomstandigheden worden acties gevoerd >
-
- ```
graph TD; A["Kiesrecht Scholen Gelijke rechten voor vrouwen"] --> B["Arbeidswet van minster Aalberse van kracht"]; A --> C["Kiesrecht voor mannen komt er in 1917"]; A --> D["Kiesrecht voort vrouwen komt in 1919"]; A --> E["Katholieke en proestante scholen krijgen vanaf 1917 subsidie"];
```

In 1919 wordt de **Arbeidswet van minster Aalberse** van kracht  
Werkweek = 45 uur  
Werkdag = max 8 uur

Kiesrecht voor mannen komt er in 1917  
Kiesrecht voort vrouwen komt in 1919

Katholieke en proestante scholen krijgen vanaf 1917 subsidie

- 4 Sommige partijen vinden dan de veranderingen te langzaam gaan. Zij willen een snelle verandering: een revolutie. Dit zijn de communisten (= felle socialisten)

De 'gewone' socialisten willen veranderingen door overleg en protestacties bv. de SDAP (Sociaal Democratische Arbeiderspartij)